

Joutsenmerkki ja EU-
ympäristömerkki
vastuullisuuden
työkaluina

Konkreettiset työkalut
yrityksille vihreään
siirtymään 24.11.2021

Riikka Holopainen,
Ympäristömerkintä Suomi Oy

Ympäristömerkintä Suomi Oy

- Toimii ympäristöministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta
- Vastuussa pohjoismaisesta ympäristömerkistä **Joutsenmerkistä** ja yhteiseurooppalaisesta **EU-ympäristömerkistä**
- Valtionyhtiö Motivan osinkoa jakamaton tytäryhtiö
- GENin (Global Ecolabelling Network), YK:n Global Compactin, Green Building Councilin ja yritysvastuuverkosto FIBSin jäsen

ISO14024 -standardin mukaiset tyyppin 1 ympäristömerkit

- Kattavat ympäristövaatimukset, joita myös valvotaan
- Riippumattomia
- Vaatimuksia tiukennetaan säännöllisesti
- Perustuvat elinkaaritarkasteluun

Pohjoismainen organisaatio

- Ympäristömerkinnän kansallisissa toimistoissa työskentelee noin 185 työntekijää
- Ammattilaisia muun muassa kemian, tekniikan, biologian, ympäristötieteen, taloustieteen, markkinoinnin ja viestinnän aloilta
- Joutsenmerkin kriteerit luodaan yhdessä Pohjoismaiden kesken
- Maat osallistuvat myös EU-ympäristömerkin kehittämiseen

Joutsenmerkki

- Pohjoismaiden virallinen ympäristömerkki
- Pohjoismaiden ministerineuvoston vuonna 1989 perustama
- 55 tuote- ja palveluryhmää
- Suomen ja Pohjoismaiden tunnetuin ympäristömerkki
- Suomalaisista ja pohjoismaalaisista 93 % tunnistaa Joutsenmerkin
- Suomen 7. arvostetuin brändi yli 500 brändin joukosta
- 80 % suomalaisista on sitä mieltä, että Joutsenmerkki helpottaa ympäristöystävällisten valintojen tekemistä

Lähteet:

Joutsenmerkin pohjoismainen kuluttajatutkimus 2019, IPSOS

Brändien arvostus -tutkimus 2021, Taloustutkimus

Esimerkkejä tuotteista ja palveluista

- Pesu- ja puhdistusaineet
- Vaatteet ja tekstiilit
- Kosmetiikka
- Paperituotteet
- Huonekalut
- Painot ja painotuotteet
- Siivouspalvelut
- Hotellit ja ravintolat
- Rakentaminen: talot, päiväkodit, koulut, rakennusmateriaalit
- Sijoitusrahastot

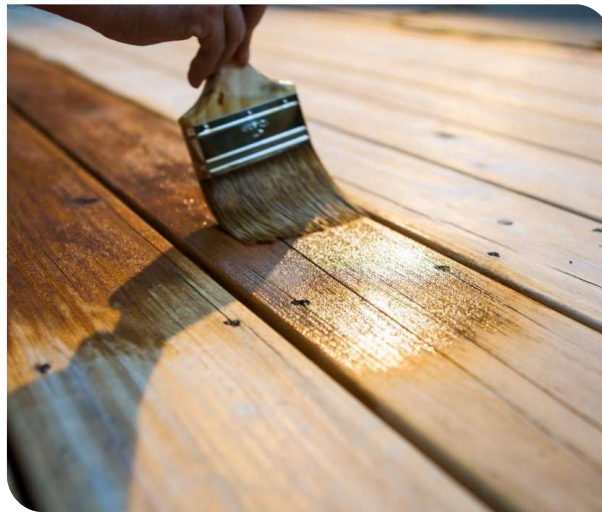
EU-ympäristömerkki

- EU:n virallinen ympäristömerkki
- Perustettu 1992 (EU)
- Käytössä kaikissa EU/ETA-maissa
- 24 tuoteryhmää
- Yli 2 000 yrityksellä EU-ympäristömerkin käyttöoikeus, tuotteita markkinoilla yli 83 000

Teemme monimutkaisesta selkeää

**Tunnistaa elinkaaren
tärkeimmät ympäristö- ja
terveysongelmat**

**Asettaa vaatimuksia
markkinoiden parhaisiin
kuuluville tuotteille ja palveluille**

**Ympäristömerkki on helppo tapa
osoittaa, että tiukat ympäristö-
ja terveysvaatimukset täyttyvät**

Joutsenmerkin painopisteet

Ilmastonmuutos

- Energiatehokkuus, siirtymä fossiilisista kestävästi tuotettuun, uusiutuvaan energiaan – siis vähemmän kasvihuonepäästöjä
- Siirtyminen kestäviin materiaaleihin, joilla on pienempi vaikutus ilmastoon
- Tehokkaat tuotteet, pidempi elinkaari laatu- ja suunnitteluvaatimusten myötä
- Kierrätys, kierrätettävyyden ja jätteen minimointi

Kiertotalous

- Uusiutuvia, kierrätettyjä ja kestäviä raaka-aineita koskevat vaatimukset
- Tiukat kemikaalivaatimukset
- Resurssi- ja energiategokas käyttö
- Laatuvaatimukset ja käyttöikä
- Tuotteen suunnittelua, purkamista ja korjattavuutta koskevat vaatimukset
- Jättemääriä, lajittelua, kierrätystä ja uudelleenkäyttöä koskevat vaatimukset

Kemikaalit

- Haitallisten kemiallisten aineiden korvaaminen haitattomilla vaihtoehdoilla
- Kieltoja ja rajoituksia ympäristölle ja terveydelle haitalliseksi luokitelluille aineille kaikissa tuoteryhmissä (varovaisuusperiaate)
- Tiukat rajoitukset CRM-aineille ja hormonitoimintaa häiritseville yhdisteille
- Mikromuovikielto esim. kosmetikassa, mikromuovin päästöille vaatimuksia esim. tekstiileissä

Biodiversiteetti

- Puuperäisten ja muiden uusiutuvien raaka-aineiden sertifiointivaatimukset
- Luonnon monimuotoisuuden säilymistä kannalta haitalliset raaka-aineet kielletty tai käyttöä rajoitettu (esim. palmuöljy, trooppiset puut)
- Luomulle ja uhanalaisille kalalajeille vaatimukset ravintolakriteereissä
- Ekologinen selvitys (tulossa uusissa talokriteereissä)

Kriteerikehityksen perusta - RPS-analyysi

Relevanssi

Liittyykö tuoteryhmään
ympäristöongelma ja kuinka suuri
se on?

Potentiaali

Voiko ympäristöongelmalle
tehdä jotain?

Ohjattavuus

eli **steerability/styrbarhet**
Miten Joutsenmerkki voi puuttua
ongelmaan?

Elinkaarinäkökulma

- Kriteerit perustuvat elinkaariajatteluun
- Vaatimuksissa huomioidaan sekä raaka-aineet, tuotanto että käyttö – aina jätteisiin tai kierrätykseen asti
- Lisäksi varmistetaan
 - Tuotteiden laatu/käyttöikä
 - Kestävät alihankintaketjut
 - Laadunhallinta valmistuksessa

Säännöllinen arviointi
noin joka 3-5 vuosi

1
Kriteerien
kehittäminen/
uusiminen

5
Luvan myöntäminen

2
Lausuntovaihe

4
Hakemusten
tarkastaminen

3
Kriteerien
vahvistaminen

1 EI KÖYHYTTÄ

2 EI NÄLKÄÄ

3 TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA

4 HYVÄ KOULUTUS

5 SUKUPUOLTEN TASA-ARVO

6 PUHDAS VESI JA SANITAATIO

7 EDULLISTA JA PUHDASTA ENERGIAA

8 IHMISARVOISTA TYÖTÄ JA TALOUSKASVUA

9 KESTÄVÄÄ TEOLLISUUTTA, INNOVAATIOITA JA INFRASTRUKTUUREJA

10 ERIARVOISUUDEN VÄHENTÄMINEN

11 KESTÄVÄT KAUPUNGIT JA YHTEISÖT

12 VASTUULLISTA KULUTTAMISTA

13 ILMASTOTEKOJA

14 VEDENALAINEN ELÄMÄ

15 MAANPÄÄLLINEN ELÄMÄ

16 RAUHAA JA OIKEUDENMUKAISUUTTA

17 YHTEISTYÖ JA KUMPPANUUS

KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEET

Ympäristöhyötyä ympäristömerkeillä

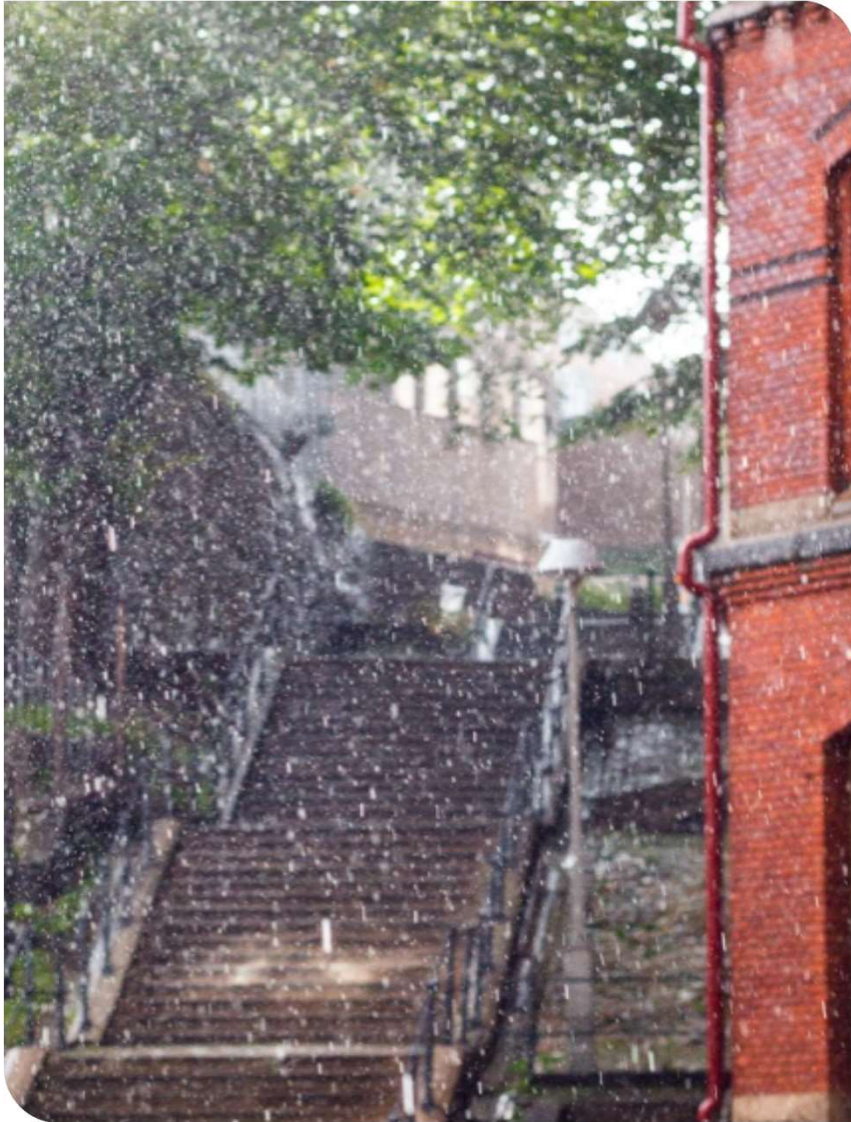
- Pieni energiankulutus ja CO₂- päästö (esim. talot)
- Vähäpäästöiset ajoneuvon polttoaineet (biokaasu)
- Hyvä sisäilma (talot)

- Kestäviä, korjattavia tuotteita (huonekalut)
- Pakkausmateriaali kierrätyskelppoinen (teknokemian tuotteet)

- Kemikaalit, joita turvallisesti käyttää (teknokemian tuotteet)
- Ei mikromuoveja (teknokemian tuotteet)

- Paljon luomua, vähän ruokahävikkiä (lounasravintolat)
- Luonnon monimuotoisuus huomioitu

Julkiset hankinnat ja ympäristömerkit

Julkinen sektori Suomessa hankkii tavaroita ja palveluja vuosittain noin 35-50 miljardilla eurolla.

Julkisella sektorilla on sekä mahdollisuus että velvollisuus käyttää valtavaa ostovoimaansa viisaasti.

Hankintalaki mahdollistaa Joutsenmerkin ja EU-ympäristömerkin käytön julkisissa hankinnoissa entistä paremmin: hankintayksiköt voivat edellyttää kilpailutuksen kohteena olevilta tuotteilta tai palveluilta tiettyä ympäristömerkkiä.

Ympäristömerkki voidaan huomioida julkisessa hankinnassa kahdella tasolla.

- Taso 1: Vähimmäisvaatimuksena hankinnan kohteen kuvauksessa
- Taso 2: Lisäpisteinä laatuvertailussa

Ympäristömerkki säästää aikaa ja resursseja julkisissa hankinnoissa

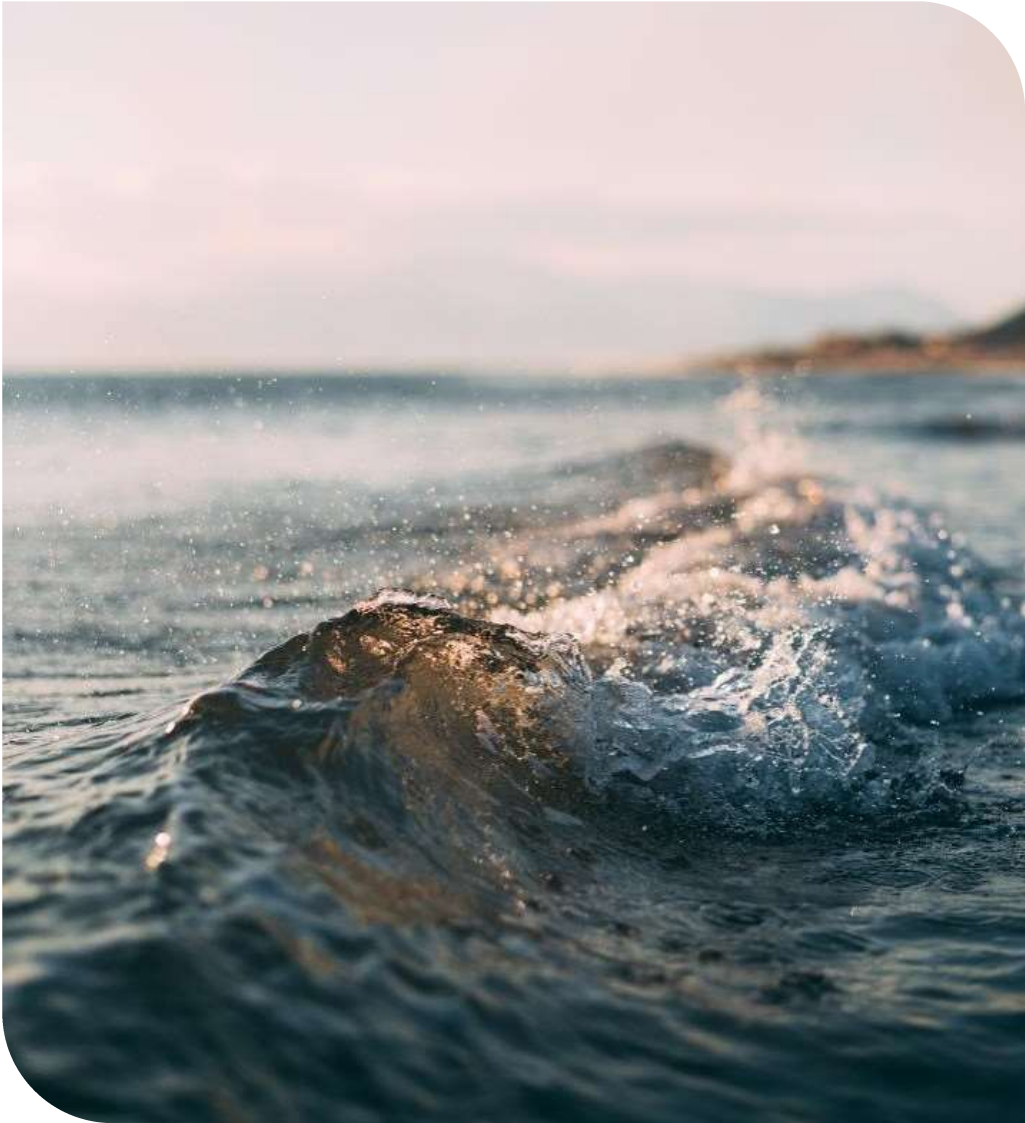
Hyvässä ja vastuullisessa hankinnassa tunnistettava hankittavalle tuotteelle ja palvelulle keskeiset hankintakriteerit, kuten

- koko elinkaaren aikaiset ympäristövaikutukset
- kemikaali- ja käyttäjäturvallisuus
- laatuasiat
- kestävät alihankintaketjut

Lisäksi tarjoajan on todistettava täyttävänsä kriteerit ja hankkijan on tarkistettava tarjoajan dokumentaatio aiheesta.

Ympäristömerkin kriteereissä tuotteelle ja palvelulle asetettavat vaatimukset on jo tunnistettu.

Ympäristömerkin avulla yritykseltä vaadittavan dokumentaation määrä on paljon pienempi ja sen tarkastus nopeampaa eli säästetään sekä tarjoajan että hankintayksikön aikaa ja vaivaa!

Vastuullisuus kuuluu kaikille

Kuluttajat

- Ostetaan vain tarpeeseen ja silloin vastuullisesti tuotettuja tuotteita

Yritykset

- Tuotteiden valmistuksen energian- ja materiaalin-kulutuksen minimointi, kiertotalousratkaisut
- Tuotteiden laatu ja käyttöturvallisuus
- Omien hankintojen vastuullisuus

Julkiset hankkijat

- Vastuullisuuskriteerien käyttäminen hankinnoissa
- Edelläkävijä ja esimerkki muille toimijoille!

Ympäristömerkit vastuullisuuden työkaluna

- Ohjaavat kuluttajia, yrityksiä ja hankkijoita vastuulliseen kuluttamiseen ja tuotantoon (SDG 12)
- Tarjoavat kestävän vaihtoehdon päivittäistavaroiden lisäksi muun muassa rakentamiseen ja sijoittamiseen
- Viralliset, tyypin 1 ympäristömerkit erottuvat uskottavina, kunnianhimoisina ja luotettavina merkkiviidakossa, jossa vaanii myös viherpesun vaara.

Joutsenmerkistä sanottua

“Uskon, että tulevaisuudessa Joutsenmerkkiä tarvitaan yhä ja sen kysyntä kasvaa. Pohjoismainen tiivis yhteistyö antaa toiminnalle vahvat eväät.”

Sauli Niinistö
Tasavallan presidentti

“Joutsenmerkittyjen tuotteiden ja palveluiden monipuolisuus on vahvuus, joka toivottavasti laajenee entisestään tulevaisuudessa.”

Krista Mikkonen
ympäristö- ja ilmastoministeri

“Me Orklalla haluamme tehdä vastuullisista ja ympäristön huomioivista valinnoista helpompia. Tässä suomalaisille tuttu Joutsenmerkki on meille iso apu.”

Annika Lybeck
markkinointipäällikkö, Orkla Care

“Joutsenmerkin yhdistän puhtaaseen ja turvalliseen tuotteeseen. Tuotteeseen, joka ottaa ympäristöasiat huomioon, samoin kuin käyttäjien turvallisuuden.”

Kuluttaja Instagramissa